Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237, 4-0807
УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXI. Ч. 143. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 28-го ЛИПНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, JULY 28, 1954. No. 143.

ПРЕЗИДЕНТ РІ ГОСТЕМ ЗДА

ДЯКУЄ ЗА АМЕРИКАНСЬКУ ДОПОМОГУ І ДОМАГАЄТЬСЯ ОБ'ЄДНАННЯ КОРЕЇ

Вашингтон. — Президент Кореї Сигман Рі прибув до ЗДА на державну візиту і негайно на летовищі заявив журналістам, що треба силою викинути комуністів із Північної Кореї та об'єднати цю країну в одну демократичну державу. У своїй промові президент Рі дякував американському народові за ту допомогу, яку він дав корейському народові в боротьбі проти комуністів і одночасно жалував, що тоді не було відваги маршувати до ріки Ялу та здобути єдність корейському народові. Президент Рі, який має 79 років, прибув до ЗДА із своєю дружиною. Він промовляв у приязному тоні, хоч і не керувався дипломатичною звичкою говорити тільки про приємні речі, як це люблять робити інші державні мужі в подібних нагодах. Рі був зворушений приязним привітанням в столиці ЗДА, де його вітав віце-президент Ричард М. Ніксон разом із своєю дружиною в імені президента Айзенгавера. Президент Кореї знає добре Вашингтон, де він 1907 року закінчив університет, коли перебував на еміграції в цій країні. Він стрінув на летовищі багато своїх приятелів, між нами і генерала Джеймса А. Ван Фліта, який був командантом 8-ої Американської Армії в Кореї. Генерал Ван Фліт щиро привітався з корейським президентом, два рази обнявшися з ним. Після привітання на летовищі гості поїхали до Білого Дому, де їх привітав президент Айзенгавер із дружиною. Рі буде гостем ЗДА п'ять днів, а 28 липня він буде промовляти до американського Конґресу. Він поїде ще до Ню Йорку, Филаделфії, Шікаґо, Даллас і Сан Франсіско, а по дорозі до Кореї ступить і до Гонолюлю.

Важлива нарада у Білому Домі

Вашинґтон. — Під час сніданку у президента Айзенгавера дві години нараджувались з президентом державний секретар Дж. Ф. Доллес, секретар оборони Чарлз Вилсон, голова шефів об'єднаних штабів адмірал Радфорд і генерал Ван Фліт, який саме вернувся з Далекого Сходу. Вийшовши з Білого Дому, державний секретар Дж., Ф. Доллес відмовився сказати журналістам щонебудь про тему тієї наради. Зрештою, ця нарада була передбачена ще перед інцидентом з двома комуно-китайськими літаками, а тоді, коли стався той інцидент, додатково запрошено туди державного секретаря Дж. Ф. Доллеса — повідомляє американська преса.

Гаваї і Аляска не дістануть права стейту ЗДА

Вашинґтон. — Прихильники надання права стейту ЗДА Гаваям і Алясці втратили надію на ухвалення цього закону, бо Комісія Правил в Палаті Репрезентантів відложила вирішувати цю справу на цій сесії Конґресу. Палата Репрезентантів прийняла законопроєкт про надання права стейту тільки Гаваям, а Сенат прийняв ширший законопроєкт про надання права стейту Гаваям і Алясці. Президент Айзенгавер і республіканці хотіли б надати право стейту тільки Гаваям, бо там запевнена республіканська більшість. Республіканці противляться надати права стейту Алясці, бо, на їх думку, ця територія ще не дозріла до того, щоб дістати таке право. Демократичним сенаторам вдалося переформувати законопроєкт про надання права стейту також і Алясці, получивши ці два законопроєкти в один та голосуючи за ними разом. Внаслідок цього Палата Репрезентантів заблькувала ці законопроєкти, і вони не мають виглядів на те, щоб їх міг вирішити Конґрес ще на цій сесії, яка повининна скінчитися з кінцем липня, або в половині вересня.

Адвокати домагаються, щоб учням у школах вияснювали суть комунізму

Вашинґтон. — Американське Товариство Адвокатів домагається, щоб у всіх американських школах роз'яснювали учням теорію і практику комунізму. Це домагання стоятиме на порядку дня конвенції цього товариства, що відбудеться в серпні цього року в Шікаґо. — Навчання про комунізм повинно відбуватися разом із навчанням про уряд ЗДА та про Конституцію цієї країни. Адвокати пригадують, що кількадесять років тому боялися в школах згадувати про венеричні недуги, щоб не вразити уми молоді, але тепер цей страх належить вже до історії. Роз'ясняючи суть і цілі комунізму, твердять адвокати, можна буде показати молоді жахливу практику комуністів, яка така далека від теорії цієї доктрини і від дій демократичного американського уряду. Автори цього проєкту вірять у те, що можна буде легко протидіяти тим учителям, які захочуть послуговуватися наукою про комунізм для того, щоб прихилити симпатії молоді до цієї підривної і небезпечної доктрини.

В АМЕРИЦІ

● Президент Айзенгавер з дружиною знову відвідав свою фарму в Геттисбурґу в Пенсилвенії, де викінчується реставрацію його будинку, в якому він задумує жити, коли піде на емеритуру. Разом із президентом був його син, майор Джан Айзенгавер з дружиною та трьома дітьми. Цей дім буде готовий до замешкання вже в вересні цього року.

● Демократичний конґресмен Луїс Б. Геллер із Бруклину вніс резиґнацію зі становища конґресмена, бо має зайняти становище судді в Ню Йорку.

● Стейт Конектикат визначив грошові нагороди стейтовим урядовцям, які подадуть найкращі проєкти заощаджування стейтових видатків. Ці нагороди становитимуть кожного місяця по 25, 15 і 10 долярів, а наприкінці року додатково роздадуть три нагороди в сумі 100, 50 і 25 долярів за три найкращі проєкти, внесені на протязі року.

● Республіканський сенатор Пенсилвенії, Едвард Мартин, у промові на зборах членів Американського Леґіону домагався введення загального примусового військового вишколу, щоб цим способом мати вплив на втримання світового миру. Давніше він командував 28-ою Піхотною Дивізією.

● Директор Фордової Фундації Г. Ровен Ґейтер, бороначи свою фундацію за те, що вона видала 250,000 долярів на вивчення індійської мови „телеґу", заявив, що цієї мови вживають 30 мільйонів індійців, і, хоч американці занедбали її вивчення, російські комуністи вже друкують пропаґандивну літературу цією мовою і склали її словник.

● Уперше в історії американського Сенату послуговувалися механічним стенотипом при записуванні промов сенаторів під час обструкції в Сенаті, бо змучені стенографи не могли працювати вдень і вночі.

● Крайова Рада Церков Христа в ЗДА висилає 300 учителів, щоб навчали цього літа грамоти тих сезонових робітників, які не вміють читати й писати. Їх мають навчити підписуватися, розуміти дороговкази, адресувати поштові посилки, рахувати гроші тощо.

● Директор ФБІ Дж. Едґар Гувер закликає громадянство до співпраці в боротьбі проти нападів на банки, які в цьому році зросли на 15 відсотків супроти попереднього року.

В Сенаті продовжується дискусія над атомовим законопроєктом

Вашинґтон. — На цій світлині бачимо сенаторів Вільямса Ф. Новленда — провідника республіканської більшости та Линдона Джансона — провідника демократичної меншости, як вони нараджуються над тим, яким способом можна б скоротити та закінчити обструкційні промови про атомовий законопроєкт уряду, проти якого виступають демократичні сенатори впродовж 12 днів. Але ці переговори не привели до позитивного вирішення, і в першому дні цьоготижневих нарад знову засідання Сенату тривало цілий день і цілу ніч. Не вдалася спроба сенатора Новленда, щоб окремою ухвалою обмежити час промов сенаторів, бо до такого вирішення треба однодушної ухвали всіх присутніх сенаторів, а на це не погоджуються демократи ані одинокий незалежний сенатор Вейн Морс. Тому „маратонська" дискусія продовжується, а з тим і продовжується сесія Конґресу, яка не зможе закінчитися 31 липня, як надіялася республіканська більшість.

До ЗДА прибула героїня Дієнбієнфу

Ню Йорк, Н. И. — 26 липня до Ню Йорку прибула французька героїня, „Янгол" Дієнбієнфу, Дженевієва де Галлярд - Терроб. Вона приїхала на запрошення американського Конґресу, і є єдиною жінкою, яку вшановано в цей спосіб. Члени окремого комітету, до якого входять представники французького і американського урядів, привітали героїню на летовищі. Під час перебування Дженевієви де Ґаллярд в Ню Йорку відбувся парадний похід П'ятою евеню, в якому взяли участь представники армії, фльоти, морської піхоти і летунства, а також медичні сестри. Посадник міста Роберт Ваґнер передав французькій героїні Грамоту за визначну громадську службу. Мешканці Ню Йорку мали нагоду вітати ляйтенанта Женевієву, коли вона, попереджена кавалькадою мотоциклів, їхала П'ятою евеню від 34 до 59 вулиці. 27 липня „янгел" Дієнбієнфу відлетить до Вашинґтону літаком департаменту оборони. Її прийме президент Айзенгавер на спеціяльному прийнятті в Білому Домі.

Уряд старається здобути голоси робітників

Вашинґтон. — Уряд президента Айзенгавера вже тепер старається про те, щоб при виборах цієї осени якнайбільше робітників голосували за республіканських кандидатів. На чолі кампанії за виборчі голоси робітників стоїть секретар праці Джеймс П. Мічелл, який промовлятиме на зборах членів сімох великих робітничих спілок впродовж виборчого періоду і переконуватиме робітників, що уряд президента Айзенгавера — „проробітничий". Мічелл вже виготовив свою промову і розіслав її республіканським членам Конґресу, з тим, що кожний з них може виголошувати її через радіові або телевізійні станції. Першу промову в обороні уряду Айзенгавера виголосить секретар праці Мічелл найближчої суботи 31 липня в Олбані на зборах Американської Федерації Праці, що відбудуться в честь пробідника будівельних робітників Ричарда Грея.

Айзенгавер втішається симпатіями своїх бувших виборців

Ню Йорк, Н. И. — Щоденник „Ню Йорк Ворлд-Телеґрам енд ди Сан" впродовж двох тижнів запитував бувших виборців у Ню Йорку, як вони ставляться до президента Айзенгатера після його 18-місячного урядування на пості президента, — і ствердив, що велика більшість виборців і надалі підтримує Айзенгатера. Тільки 16 відсотків виборців заявили, що вони розчаровані урядуванням Айзенгавера і вже більше не голосували б на нього. Між невдоволеними Айзенгавером виборцями третина голосувала раніше за демократів і тільки в листопаді 1952 року віддала свої голоси за республіканця Айзенгавера. Ці люди, а також незалежні виборці допомогли Айзенгаверові дістати під час виборів у Ню Йорку 1,495,000 голосів, — на 220,000 голосів більше від будьякого республіканського кандидата в цьому місті.

Секретарка охорони здоров'я домагається схвалення її програми

Вашинґтон. — Секретарка охорони здоров'я, виховання і добродійности, Овета К. Гобі, виступивши в Сенаті, просила ухвалити запропоновану програму її ресортів. Вона домагається також фондів на цивільну оборону, яку президент Айзенгавер приділив недавно до її ресорту. Між іншими видатками Овета К. Гоббі домагається 14,600,000 долярів на збільшений персонал у зв'язку з поширенням соціяльного забезпечення на нові категорії робітників, 35 мільйонів долярів на побудову нових шпиталів, 1,750,000 долярів на стейтові і федеральні конференції в справах виховання, на видатки для організації крайового дорадчого виховного комітету, на організацію бюра для студій злочинів малолітніх тощо.

Стипендії Українського Інституту Америки

Ню Йорк, Н. И. — Пан Платон Стасюк, голова Стипендійної Комісії Українського Інституту Америки, повідомляє, що цей інститут призначив цього року такі стипендії: в ділянці технічних наук — п. Петро Крамаренко — 750 долярів; в ділянці торговельних наук — п. Ігор Шуст — 750 дол.; в ділянці державно-політичних наук — п. Ярослав Падох і п. Кость Варварів — по 500 долярів. В ділянці образотворчого мистецтва не признано нікому стипендії, бо ніхто з питентів не відповів вимогам стипендійного правильника Українського Інституту Америки. Ця стипендія залишається до диспозиції Інституту.

Ще про втечу д-ра О. Йогна

Бонн. — Вже виявляються трагічні наслідки втечі шефа західньо-німецької служби безпеки, д-ра Отта Йогна до Східньої Німеччини. Від часу його втечі, впродовж одного тижня, арештовано у Східній Німеччині коло 300 осіб. Дев'ять з них „порядком комуністичної справедливости" негайно засуджено. Всіх їх арештовано як „політичних і економічних шпигунів". З цього ясно виходить, що д-р Йогн втік із різними документами і списками осіб, що їх передав комуністам. Належачи до нечисленних довірених осіб, що знали докладно всі таємниці альянтської служби безпеки в Західній Німеччині, м.і. щодо охорони складів зброї, летовищ і ін. військових об'єктів, та маючи в своїх руках списки всіх аґентів, якими послуговувалась служба безпеки, він накоїв своєю зрадою величезної шкоди і став спричинником нещастя кількох соток людей. Виявляється, що це саме він передав недавно одному лівому англійському часописові докладні дані про колишніх нацистів, які вертаються до публічного життя в Західній Німеччині. Ненавидячи гітлерівський режим і все, що було з ним зв'язане, як колишній учасник змови на життя Гітлера, він був озлоблений на зріст впливу окремих колишніх нацистів, які ставилися до нього, як до „зрадника" за участь у згаданій змові.

Замість мистецтва — халтура

Орган міністерства культури СССР „Советская Культура" в числі з 12 червня ц.р. подає звідомлення про нараду колеґії міністерства культури в справі діяльности совєтських філярмоній і концертних організацій в СССР. На нараді ствердженo, що згадані філярмонії та концертні організації працюють слабо, зокрема відмічено, що вони не виконують своїх завдань в обслуговуванні сільського населення України і Білоруси. Дуже яскраво схарактеризовано ситуацію в цій ділянці на Україні. Цю характеристику подано в звідомленні дослівно так:

„Керівники Київської, Одеської, Краснодарської й інших філярмоній широко притягали до виступів на концертових майданах артистів низької кваліфікації й осіб, далеких від мистецтва, а інколи й халтурників. Директор київської обласної філярмонії тов. Кульбашная дала дозвіл на ґастрольні подорожі по селах подружжю Новослових халтурні виступи яких під назвою „театру маріонеток" викликали справедливе обурення колгоспних глядачів. Тут же пописувались і якісь Пілявський та Вітебський, які виступали на підставі договору між Київською обласною філярмонією і Київським міським добровільним пожежним товариством. Їх „„театралізований протипожежний конферанс" — зразок найяскравішої халтури". В звідомленні ствердженo, може й мимоволі, факти, які, висвітлюють московську „культуртреґерську" політику в Україні, зокрема те, що всякі Кульбашні, Новослови і Вітебскії годують українське населення найчистішою халтурою. Цікаве звідомлення ще й тим, що в ньому офіційно стверджується стихійний відпір українського села проти московської халтури.

Бельгія натискає на Францію в справі пакту Оборонної Спільноти

Париж. — Бельгійський міністер закордонних справ Спаак подав до відома французькому урядові, що Бельгія схильна прийняти під увагу додаткові застереження, які має Франція щодо деталів пакту Оборонної Спільноти, але під умовою, що Франція той пакт спершу ратифікує, не впроваджуючи ніяких змін до тексту, ратифікованого вже чотирма державами. Аналогічне становище зайняла Західня Німеччина. Французький прем'єр Мендес-Франс признав, що він стоїть під сильним натиском різних держав, які домагаються, щоб Франція ратифікувала пакт.

Останній тиждень переговорів з Іраном

Тегеран. — Затяжні переговори про відновлення видобутку нафти і праці рафінерії Англо-Іранської Компанії, після націоналізації нафтових копалень і рафінерії за правління Моссадека, ввійшли в останній тиждень, перед підписанням порозуміння. Іранський міністер фінансів заявив, що полагоджено компромісово одну з останніх ще не полагоджених справ, а саме щодо відшкодування за знаціоналізовані англійські мастності. Договір, що його підпише з одного боку Іран а з другого — об'єднання восьми найбільших у світі продуцентів нафти., передбачений на найближчих 25 років.

Винахід Каленика Лисюка

Санта Ана, Каліфорнія. — Щоденник „Ди Реджістер" повідомляє, що Каленик Лисюк спільно з Джаном Крістофом викінчив новий винахід, з поміччю якого можна з віддалі контролювати радіові та телевізійні апарати. Демонструючи свій винахід перед журналістами, Лисюк заявив, що він хоче цей, зголошений на опатентування винахід, продати, а як це не вдасться, то буде сам його продукувати. Винахідники зазначили, що подібні винаходи в цій ділянці вже існують, але їхній винахід кращий, а головне він — дешевий. „Немає досі такого приладу, щоб так точно діяв і так дешево коштував", сказав журналістам Лисюк. „Я певний, що кожний власник телевізійного апарата купить собі мій прилад".

Творчий вечір Гната Юри в Москві

В половині червня ц. р., як подає „Советская Культура" з 19 червня, відбувся в Москві творчий вечір „народного артиста СССР" Гната Юри. На вечері, що відбувся в Центральному Домі робітників мистецтв СССР, поставлено уривки з п'єс М. Карпенка-Карого „Суєта", „Житейське море" і „Мартин Боруля", в яких головну ролю мав Гнат Юра.

Гнат Юра — режисер і член колективу театру ім. Івана Франка.

АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ ЗБИЛИ ДВІ КОМУНО-КИТАЙСЬКІ МАШИНИ

КОМУНО-КИТАЙЦІ ЗААТАКУВАЛИ АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ НАД ПІВДЕННО-КИТАЙСЬКИМ МОРЕМ. — КОНҐРЕС ОДНОСТАЙНО ОДОБРЮЄ АКЦІЮ ВІЙСЬКОВИХ ЧИННИКІВ.

Вашинґтон. — Американські літаки, заатаковані двома комуно-китайськими літаками над Південно-Китайським морем, відповіли вогнем і збили обидва комуно-китайські машини. Сталося це під час рятункової акції, що її переводили американські кораблі під охороною літаків, шукаючи за оцілілими жертвами комуно-китайського нападу на англійський пасажирський літак минулої п'ятниці. Американські літаки врятували були тоді негайно 8 осіб із збитого китайцями англійського літака, в тому числі трьох американців, однак десять інших осіб, між ними ще три американці, пропали. Американська адміралиція вислала була на місце того піратського комуно-китайського вчинку два літаконосці для забезпеки дальшої рятункової акції. У перестрілці між американськими й комуно-китайськими літаками, не було ніяких американських жертв. Також один комуно-китайський воєнний моторовий човен острілював американські літаки. Державний секретаріят заповів вислання до комуно-китайського уряду за посередництвом англійського представництва в Пейпінґу гостру ноту протесту „проти дальших доказів комуно-китайської брутальности й збройного перешкоджування гуманітарній рятунковій операції, веденій на відкритих морях". В цій справі Дж. Ф. Доллес 30 хвилин конферував з британським амбасадором у Вашинґтоні. Зрештою, англійці — як зауважують американські коментарі — мабуть не є вдоволені цим останнім „інцидентом", який ускладнює їм ситуацію. Англійці прийняли до відома комуно-китайські перепросини за „інцидент" з п'ятниці: комуно-китайський уряд вперше в історії комуністичної дипломатії висловив жаль, з приводу напасти двох комуністичних літаків на англійський пасажирський літак, заявив, що це було „непорозуміння", бо, мовляв, комуністи думали, що це націоналістичний китайський літак, — і висловив готовість заплатити відшкодування. Коли міністер Іден повідомив палату громад про ту комуно-китайську відповідь, то англійські посли прийняли ту вістку з очевидним вдоволенням. Але так само з правдивим вдоволенням американські конґресмени й сенатори прийняли до відома відомість про збиття двох комуно-китайських літаків, що зважились заатакувати американські літаки з рятункової акції. Однаково республіканці, як демократи одностайно підтримують уряд. Адмірал Фелікс Стумп, командувач американської морської фльоти на Тихому океані, який якраз перебуває тепер у Вашинґтоні, заявив на пресовій конференції, що американська морська й летунська фльоти мають давній приказ негайно відповідати стрілами на кожну атаку, не ждучи окремих приказів. Секретар оборони Вілсон пояснив на пресовій конференції, що літаконосці були вислані на Південно-Китайське море на приказ адмірала Карні, шефа морських операцій, щоб вони охоронювали рятункову акцію на широкому морі. Комуністичні літаки, що заатакували були американські машини, мали чеські фабричні знаки і належали раніше до совєтського летунства. Це старші типом літаки, які проте можуть розгортати швидкість 400 миль на годину і мають мотор силою 2,000 коней.

Франція приєднається до спільної відповіди Заходу на совєтську ноту

Париж. — Офіційно повідомлено, що французький уряд відповість спільно з Англією і Америкою на совєтську ноту, яка запропонувала нову міжнародну конференцію у справі „замирення" в Европі. Французький уряд стоїть на становищі, що нова совєтська пропозиція не може стати причиною, щоб відложити вирішення справи західного пакту Оборонної Спільноти, а саме це було напевне ціллю того останнього совєтського дипломатично-пропаґандивного маневру. Французький прем'єр Мендес-Франс здає собі справу з того, що він здобув у Женеві те, чого хотів, тільки завдяки активній підтримці й палкому посередництву англійського міністра Ідена і завдяки становищу ЗДА, які виявили свою ворожість до комуністичного світу, проте підтримували Францію в її миролюбних змаганнях. Мендес-Франс, мовляв, не хоче тепер псувати Франції тих добрих взаємин з ЗДА, що їх осягнув в останніх тижнях, — кажуть у французьких політичних колах.

В СВІТІ

● „Червоним Люрдом" називають містечко Ґлінково під Москвою, де появилося буцімто цілюще джерело, що стягає масу людей, які вірять в надприродню силу. Вся совєтська преса, а зокрема орган професійних спілок „Труд", „Правда", „Літературная Газета" й інші, посилили антирелігійну кампанію. „Труд" закликає уряд засипати джерело в Ґлінково, що спричиняється до поглиблення „забобонів".

● Чотири західньо-німецькі пілоти, які перші пілотуватимуть пасажирські літаки відновленої німецької Люфтганзи, прибули до ЗДА для тренінґу на американських летунських машинах. Вони перейшли вже подібний вишкіл в Англії. В Західній Німеччині заборонене всяке летунство, аж поки не буде визнана її повна суверенність.

● На англійську комісію фахівців, що досліджувала на Маляйському півострові причини катастрофи літака з 13 березня, в якій згинули 33 особи, — напали комуністичні терористи, що засілись в джунґлях. Двох англійців застрілено, а одного, делеґата британської заморської летунської корпорації, Шовкроса, тяжко поранено.

● ЗДА заявили готовість заплатити $800,000 за шкоди, що їх спричинив пробний вибух водневої бомби на острові Бікіні: річ іде про японських рибалок, які були попечені радіоактивним попелом, і про знищений запас риби. Японія домагалася відшкодування у висоті $6 мільйонів.

● Генеральний резидент Франції у Тунізії, Воазар, відложив свою подорож до Парижу, після того, як один араб застрілив полковника де Ляпайона, французького командувача ґвардії, бея Тунісу. Французький полковник саме сідав до авта, коли атентатчик підбіг, крізь вікно застрілив його і втік, замішавшись в юрбу. У Тунісі закрито всі арабські кавярні. На вулицях споруджено барикади, як охоронний вал для поліції і війська.

● Марсель Гарош — французький робітник з автомобільної фабрики, який придумав „приватну льотерію": він розіслав до фабричних робітників 2,000 льотерійних квитків („льосів") по ціні 100 франків (28 центів) за квиток і таким чином стягнув коло 200,000 франків. Як нагороду щасливому власникові льосу, що „виграв", він визначив 37,000 франків своєї платні. Але це його „підприємство" зліквідовано.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City. N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75
В Джерзі Сити і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$12.00	One year	$12.00
На пів року	6.50	Six months	6.50
На три місяці	3.50	Three months	3.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ЗАПОБІГТИ КАТАСТРОФІ

„Совєти несамовито зброяться", заявив резервовий полковник повітряних сил Амос, як його переслухувала Сенатська підкомісія внутрішньої безпеки. Зброяться, бо готуються до нової загальної війни. Полк. Амос належав до розвідчої служби під час другої світової війни, а тепер є головою приватної Міжнародної інформаційної Служби. Він каже, що в Совєтах переконані, що така війна вибухне до п'яти років. Щось він повинен би про такі речі знати, коли так інформує сенаторів. Але якби це був навіть тільки здогад, то він не відбігає дуже далеко від переконання багатьох знавців політично-економічної лінії, що її проводять кремлівські тоталітаристи, для яких війна неминуча. З такого боку дивимося теж і на те, що сталося в Індо-Китаї. Якщо Москва перенесла останнім часом головну увагу з Европи на Азію і там осягає перемогу за перемогою, то це та давно передбачена стратегія, що змагає до підбою цілої Европи через підбій Азії. Це шлях, вказаний Леніним через Пейпінґ на Париж! Чи правду каже полк. Амос, чи тільки здогадується, фактом є, що Москва — в поході. Хвилеве припинення „гарячої" війни в Індо-Китаї не буде для неї ніякою зупинкою в тому поході, коли не станеться щось таке, що може його зупинити. Значить Заходові треба бодай тепер зібрати всі свої сили і стримати комуністичну агресію.

Відповідальність за це спадає на З'єдинені Держави. Вони мусять виступити тепер з новим пляном оборони і то таким, що рахується теж і з деморалізацією, яку викликало женевське перемир'я у цілому світі, а в першу чергу серед народів Азії. Так треба розуміти домагання цілковитої перевірки закордонної політики та бажання надати їй „нове обличчя". Як те „нове обличчя" виглядатиме, важко сказати, але ледве чи Америка буде далі допомагати грішми, продуктами та зброєю тим, що не мають для неї доброго слова і відмовляються захищати свою власну свободу. Не буде вона більше розкидати більйони долярів, як це досі робила, не оглядаючись, хто її приятель. Бо чи це не скандал, коли в французькому парляменті приплескують Мендес-Франсові та Іденові, а немає навіть одної особи, що б заплескала, як згадувано Айзенгавера та Доллеса? Можна тільки подивляти Америку, що вона все те знає, а проте затримує холодну кров. Яке місце могло бути для ЗДА при підписуванню перемир'я в Женеві, коли вона передше проголосила, що не дасть більше згоди на ніякий підбій? Такі речі, як виглядає, не мають значення у Франції та Англії, де преса й далі атакує ЗДА за непідписання женевського перемир'я. Своєю відмовою поставити підписа під угодою з комуністами Америка зазначила, що вона не вірить в добру волю Кремлю та Пейпінґу, і тепер буде ще одна нагода переконатись, що вона мала рацію.

Але як би песимістично не оцінювати теперішню ситуацію в світі, треба шукати якогось виходу з цього катастрофального положення. Тому саме Бедел Смит, вертаючись з Женеви, вступив до Лондону на конференцію з Черчілом у справі негайної розбудови оборонної системи в Південно-Східній Азії, в яку входили б такі країни: З'єдинені Держави, Британія, Австралія, Нова Зеляндія, Сіям та Філіппіни. Конференція в цій справі повинна б відбутись вже наступного місяця. Всі ці держави зобов'язали б себе до взаємної допомоги на випадок агресії або загрози їхній безпеці. Дехто добачає в тій оборонній спілці европейське НАТО, хоч воно подобає радше на той договір взаємної оборони, який заіснував між З'єдиненими Державами, Австралією та Новою Зеляндією (АНЗУС). Можна припускати, що цю колективну оборону Південно-Східньої Азії вдасться таки склеїти, проте залишиться одвертим питання, чи й цей колектив захоче вести війну, коли комуністи не додержать умов женевського перемир'я. Через ті сумніви є в Америці великий сентимент до такого колективу, який готовий боротися і який складався б з ЗДА, Японії, Філіппін, Формози та некомуністичного В'єтнаму, Камбоджі та Ляосу, що повинні б бути визнані Америкою вже тепер і куди повинні бути вислані негайно американські амбасадори. Та ця пропозиція могла б мати надію на реалізацію щойно тоді, коли б розбились наради згаданих сімох держав.

ЗРІСТ НАСЕЛЕННЯ В'ЯЗНИЦЬ

Федеральне Бюро В'язниць сповістило, що з кінцем минулого — 1953 р. — в усіх стейтових і федеральних карних закладах було 172,720 мешканців. Це найвище число в'язнів упродовж останніх тридцяти років. У порівнянні з попереднім — 1952 р. — їх кількість зросла на 3,2 відсотка в загальному, одначе в самих федеральних закладах цей приріст становить 7,5 відсотка, числом 19,363 осіб. У стейтових в'язницях приріст становить 2,7 відсотка, загальним числом 4,006 осіб. Попередній найвищий стан населення в в'язницях був у 1939 р., тобто під час другої світової війни, в загальній кількості 179,559 осіб.

Незалежно від оповіщення Федерального Бюра В'язниць Геррі Дж. Анслінґер, федеральний комісар для поборювання наркоманії, виявив у сенатській підкомісії закордонних справ, що велика кількість американських вояків, які перебувають у Кореї й Японії, стає наркоманами і багато з них повертаються додому хворими. Комісар Анслінґер додав, що як у Кореї, так і в Японії, діють большевицькі продавці героїни й інших наркотиків з наміром захитати мораль американських вояків.

У загальному, твердить комісар, наркоманія в З'єдинених Державах від 1948 р. поширилася ще на 10-15 тисяч осіб, і загальне число наркоманів під теперішню пору дає цифру 60,000 осіб.

Очевидно, що обидва згадані звіти опубліковано не на радість американських громадян, а для застанови над майбутністю нації.

Якийсь відсоток наркоманів стає злочинцями і переходить до в'язниць — це треба б дослідити окремо. Не сказано теж, який відсоток молоді покликаної до військової служби, попадає з різних причин в федеральні карні заклади. Одначе загальновідомо, що схильність до наркотизму збільшує у великій мірі кількість злочинців і в'язнів.

У звіті обидвох урядових чинників помітний зв'язок між зростом суспільного лиха і воєнним станом. Це пригадує нам заснову відвічного благання, співаного в християнських церквах: „Від пошести, голоду, вогню і війни — хорони нас, Господи!"

Судові, виховні і інші громадські установи раз-у-раз подають до загального відома громадянства, що теперішня — в першу чергу хлоп'яча — молодь не дає собі ради з вибором звання, виправдуючись тим, що, мовляв, однаково згинемо на війні. З такої безнадійности родиться безпляновість, нехіть до праці, бажання провести життя в хвилевих розвагах, які часто стають причиною злочинности, загальної деморалізації і судових в'язничних кар.

Крім цієї моральної сторони справи, треба взяти до уваги її економічну сторону.

Як довго ця частина громадянства, що не попадає в в'язниці, буде в спроможності відкладати частину своїх заробітків на утримання в'язниць і їх пожильців? Чи не краще вже тепер призначити частину заробітку на придумання способів і метод для поширення морального переозброєння, яке стане засновою для зменшення кількости мешканців в'язниць? Таке переозброєння принесло б спасенні наслідки в найрізнородніших ділянках громадського й національного життя.

А. З.

МІНЕРАЛИ І СТРАТЕҐІЧНІ МАТЕРІЯЛИ В ЗДА

Сенат З'єдинених Держав Америки доручив своїй підкомісії (Subcommittee of the Senate Interior and Insular Affairs Committee) докладно розслідити господарювання мінералами, нафтою і важливими під стратегічним оглядом матеріялами — головно чи те господарювання відповідає вимогам безпеки і оборони країни. Головою комісії є сенатор George W. Malone з Невади.

Недавно комісія подала до публічного відома частину свого звідомлення під нагорловком „Доступність стратегічних і важливих матеріялів" (Accessibility of Strategic and Critical Materials), з якого виходить, що 77 видів мінералів і стратегічних матеріялів, конче потрібних для нормального господарського життя країни в часі миру і на випадок війни, походять з Европи, Азії і Африки. Комісію дуже цей факт затривожив, бо він є доказом великої залежности цієї країни від довозу тих мінералів з далеких країн. Автори звідомлення переконані, що на випадок третьої світової війни всі ці достави будуть неможливі — а наслідок з того очевидний: ЗДА будуть позбавлені можливости вести війну з виглядом на успіх. Комісія поробила цілий ряд усталень, з яких найважливішими є такі:

Західня півкуля буде виключним і одиноким надійним джерелом набування конче потрібних матеріялів на випадок війни. Їхня достава до ЗДА із східньої півкулі буде тоді в найліпшому разі проблематичною.

Безпека і оборона ЗДА та країн північної півкулі наказує невідклично зробити все, щоби західня півкуля стала самовистачальною в ділянці необхідних для оборони сирівців і матеріялів.

Західню півкулю можна оборонити і зробити її самовистачальною у вище згаданому напрямі.

Протягом 20 років іде процес щораз більшого узалежнювання ЗДА від заморських достав важливих матеріялів. Цю залежність треба якнайскорше усунути, бо на випадок світової війни країна може стати безпомічною, якщо заморські достави будуть перервані.

Доктрина, що ЗДА є бідною нацією (have-not nation) в ділянці мінералів, нафти і важливих матеріялів, неправдива. Основна теза цієї доктрини, що все мінеральне багатство ЗДА буде вичерпане на протязі 2-12 років; що треба його не рухати, а всі потреби заспокоювати через закупи закордоном, головно в Росії — не згідна з очевидними і доказаними фактами. Навпаки, протягом 20 років іде невпинний ріст видобування і використовування мінералів та нафти без будь-якого сліду на їх вичерпання, тоді як дотепер досліджено геологічно всього лише один відсоток території ЗДА.

В стейтах Колорадо, Вайомінґ, Юта, Кентоки, Індіяна і Огайо, а також в Канаді згідно з звідомленням є більше як 200 більйонів бочок нафти, а добування можна розпочати кожної хвилини, як зайде потреба. Так само з іншими мінералами — з залізною рудою і вугіллям включно, продукцію яких можна подвоїти чи потроїти, залежно від господарського життя.

На цій теорії бідної нації базується вся сучасна національна політика ЗДА. Вона глибоко вкорінена в громадянстві, в різних комісіях, які складаються головно з економістів, що вдаючи глибокі і докладні студії, не зуміли дійти до основ даної справи; на знавцях (experts), що не мають жадного досвіду в продукції взагалі, і зокрема в справах копальняних, а свої твердження обґрунтовують на зле уложених статистичних даних. Вони то фактично надають напрям нашій закордонній політиці, яку реалізує Департамент Стейту, укладаючи торговельні договори з чужинними державами. Той самий Департамент Стейту, каже звідомлення, протягом 20 років має рішальний голос в справах стратегічних матеріялів — через мало знану групу урядовців другого або третього службового ступеня, що служили трьом президентам і що фактично формулюють закордонну політику ЗДА. Ніхто з тих осіб, говориться далі у звіті, не має ніякого досвіду ні в продукції стратегічних матеріялів, ні у веденні підприємств взагалі. Вони кермуються теоріями, а не фактами.

Комісія прийшла до висновку, що господарювання мінеральним багатством країни є зле і не корисне через свою завелику залежність від далекого закордону. Є велика можливість, що ця залежність може штовхнути росіян піти на шлях війни з цією країною з розрахунком на скору перемогу.

Комісія переслухала цілий ряд стратегів, як секретаря оборони Вилсона, його заступника Андерсона, секретаря фльоти Томаса, генералів Джонсона, Ведемаєра, Феллерса, Спаца — майора де Северски і секретаря Стейту Ф. Доллеса. Всі вони однозгідно прийняли тезу комісії, що тільки західня півкуля може бути надійним джерелом важливих стратегічних матеріялів під час війни.

Теорію „бідної на мінеральні багатства" нації таврує комісія, як найбільший обман, що його хтонебудь і колинебудь підсунув американському народові. Автором цієї фальшивої теорії є совєтський уряд, — який намітив два шляхи знищення ЗДА — політичний, що почався в 1933 році, коли то визнано Совєтський Союз, і господарський, яким є ця вже кілька разів згадана „теорія бідної нації".

В звідомленні є цілий ряд доручень і порад, які Конґрес повинен ухвалити. Найважливішим з них є вимога, щоб ЗДА стреміли всіми силами відкрити в себе, а принаймні в країнах західньої півкулі копальні і фабрики мінералів та матеріялів, необхідних для ведення господарського життя країни під час миру і війни. Господарювання мінеральним багатством країни треба скупчити в одній якійсь інституції, скасувавши 34 різних аґенції, що займаються цією справою і не координують своєї діяльности.

Адміністрація повинна піддержати приватну ініціятиву громадян і інституцій, що займаються розшуками підземних мінеральних скарбів, і щедро їх допомагати грішми, бо такі розшуки звичайно зв'язані з дуже великими коштами. Наприкінці сказано в звідомленні дослівно: щоб створити здоровий копальняний промисл, конечно треба відібрати владу над ним від необізнаних зі справою осіб з Департаменту Стейту і передати її до рук людей з певним знанням наших потреб в стратегічно-важливих матеріялах, які знають наші природні багатства і наші продукційні спроможності. Доки це не станеться, ця країна буде в стані тривалої небезпеки.

Певно, що Конґрес ЗДА внесе якісь корективи в дотеперішнє господарювання природними багатствами країни. Може повільно, але певними темпами будуть падати одна за одною тези „теорії бідної нації" під оглядом матеріяльним. Залишається ще не заторкненою друга сторона медалі, тобто „теорія бідної нації" в сфері духовій. Спритні пропаґатори своїми пів і чверть-правдами, — тонким перекрученням фактів, деколи запереченням очевидних подій, іноді тільки промовчанням хочуть підсунути американській нації переконання, що великі творчі, волелюбні ідеї Вашинґтона, Джефферсона і інших будівничих ЗДА втратили вже свою творчу силу, що повний життя революційний патос народження і формування ЗДА, які високо цінили свій революційний подвиг і ставилися зі зрозумінням та симпатією до революційних змагань поневолених народів — що він вже пережив себе і погас. Ця „теорія духової бідности" також дуже ґрізна і небезпечна, бо вона підточує і роз'їдає ті великі морально-етичні і ідейні сили, які створили та привели до сучасної могутности ЗДА і висунули їх на провідне місце.

Розкрити цей другий великий обман буде завданням іншої сенатської чи конґресової комісії в будуччині. Чим скорше це станеться, тим краще буде для ЗДА, цілого поневоленого світу і поневоленої третини людства.

НІМЕЧЧИНА ТА ЇЇ СУВЕРЕННІСТЬ

Дня 2 липня ц. р., канцлер Аденауер у своїй промові-інтерв'ю недвозначно зажадав повної суверенности для Західньої Німеччини. Він сказав, що „Німеччина заслужила собі давно суверенність", а саме: уряд через підписання договорів, парлямент — ратифікуванням вимаганою більшістю двох третіх голосів, а нарід — своїми голосами в дні 6 вересня 1953 р. (парляментарні вибори).

Поза Німеччиною зроблено в цьому напрямі перший крок в Лондоні. Там створено мішану англійсько-американську комісію, в склад якої входять представники міністрів закордонних справ обох згаданих держав, які шукають можливостей привернути Німеччині повну суверенність, не чекаючи на ратифікування пакту европейської оборони. Створення цієї комісії спирається на постанові, яку винесли Черчил та Айзенгавер під час своїх розмов у Вашинґтоні, в такому змісті: „Між Англією та Америкою існує повна згода, що треба конечно знайти задовільний шлях щоб Західній Німеччині дати політичну суверенність, на яку вона заслужила дворічною терпеливістю, пильністю та співпрацею". Цю суверенність прибіцяно ще в травні 1952 р. і згадана комісія має розв'язати проблему часу, яка постала через протягання справи Францією.

Треба ствердити, що Франція не зуміла достосувати своєї політики до вимог часу, а зокрема замикала свій зір та слух на все те, що ділялося й діється в Німеччині. А воно тим більше незрозуміле, що Англія та Америка, погоджуються вповні з поглядами німецького уряду. Французькі урядові кола не зайняли якогось становища ані до постанов, які запали між Черчилом та Айзенгавером у Вашинґтоні, ані до промови Аденауера. Французький уряд лише зазначив, що є зовсім природнім, що Англія та Америка обговорюють питання німецької суверенности, не зв'язуючи її з пактом европейської оборони. Але це у французькому розумінні, — говориться далі — з правних причин, дуже важка справа.

Що має означати таке становище французького уряду, важко сказати. Бо труднощі є не правного характеру, але політичного. На випадок згоди французького уряду підписати договір з Німеччиною був би не тільки малий крок вперед, бо що найважніше треба би на це ще згоди і французького парляменту. А вигляди на це є далеко гірші, ніж для пакту европейської оборони. Бо згода на підписання договору з Німеччиною означала б рівночасно згоду на німецьку національну армію. Не можна бо відділити політичної суверенности від мілітарної. Якесь обмеження німецької мілітарної суверенности було б можливе, але на підставі взаємности та рівноправности. І це саме зазначене в пакті европейської оборони. Але що в цій цілій справі є парадоксальним, то це обставина, що ніхто інший як саме Франція видвигнула ідею европейської армії, як альтернативу для створення німецьких збройних сил. І на цю французьку пропозицію погодилися вже давно Америка, Англія, т. зв. держави „Бенелюксу" і Німеччина, а не погодилася тільки . . . Франція.

Відносно французької публічної опінії, яку хочемо почути в голосах преси, то вона демагогічно-неґативна. Такі вислови французької преси після промови Аденауера, як „пруський чобіт знову на овиді", „мрії про четвертий райх" і т. п. були на порядку дня. Часопис „Ле Монде", який стоїть близько до кіл теперішнього французького уряду, забираючи голос в цій справі, зазначає: „Франція як була, так і є окупаційною силою в Німеччині, і нічого не може статися без її дозволу". Прасно, це рація. Але які є практичні вигляди на цю французьку окупаційну владу? Чи слабі французькі окупаційні війська в т. зв. французькій зоні можуть покликатися на окупаційний статут, коли рівночасно далеко сильніші американські військові з'єднання розташовані в цій же зоні як сили атлантійського пакту (НАТО) і то на бажання самих французів і для охорони Франції?

Здається, що найвлучнішою буде думка, що справа суверенности Німеччини приходить для Франції в найбільш скрутний момент, і тому уряд старається викручуватися сіном. А може мають рацію і деякі, кавярняні німецькі політики, які твердять, що Франція буде руками і ногами боронити свої окупаційні права в Німеччині, бо це одинока „колонія", в якій французів не б'ють. А знають ці самі політики і те, що коли німецька одинадцятка, здобувши мистецтво світу в копаному м'ячі, проїздила містами, які лежать у французькій зоні, де їх з захопленням вітало німецьке населення, то французькі вояки стали беззастережно по стороні німців. Вони танцювали з радощів на вулицях, частували кого попали вином та папіросами, а якийсь вояк, обнявши одного з німецьких грачів, сказав: — „Ду ґут шпілер, ду ґут сольдат".

І здається, що цей арґумент — ду ґут сольдат — переможе.

Нестор

ЩЕ ОДИН НАКАЗАНИЙ ЮВІЛЕЙ

Україною прокочується нова хвиля наказаних Москвою святкувань. Цим разом мають відзначати роковини смерти Чехова, російського письменника, що помер 50 років тому.

Союз Совєтських Письменників України, як подає „Комсомольская Правда" з Києва дня 6 липня ц. р., зорганізував спеціяльну комісію для влаштування 50-ліття з дня смерти „великого російського письменника" А. П. Чехова. У зв'язку з тим „в робітничих і сільських клюбах, палацах культури, на підприємствах і у вузах члени Товариства для поширення політичних і наукових знань, літературознавці і педагоги виступлять з лекціями на теми „Великий російський письменник А. П. Чехов", „Значення творчости А. П. Чехова в розвитку передової совєтської літератури", „Світове значення творчости А. П. Чехова".

В Державній публічній бібліотеці УССР відкрито з цього приводу виставку з такими відділами: „Чехов і російська література", „Чехов і Україна", „Чехов у мистецтві", „Життя і творчий шлях Чехова".

Крім того Державне Видавництво Мистецької Літератури СССР видало тритомник вибраних творів Чехова українською мовою.

(Українські письменники — Леся Українка і Михайло Коцюбинський, що їх роковини відзначувано минулого року, не дочекалися видання не то тритомника, але й двотомника своїх творів!).

Іван Гончаренко

ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ НАШИХ ДІТЕЙ В НОВИХ УМОВИНАХ

(1)

Під вихованням розуміємо впливи оточення на вихованців. Це оточення складається з природніх і суспільних умовин, а тому і впливи можуть бути пасивні і активні, цілеспрямовані. Зміна оточення на довший час, як то є з нами, тягне за собою і зміну виховних впливів. Серед цих впливів можуть бути позитивні й неґативні. Завданням виховників (у першу чергу батьків) в нових умовинах еміґрації — пізнати нове оточення, усвідомити можливі позитивні і небажані неґативні впливи на своїх дітей. Мета цієї статті — вказати на особливості цих змін і рекомендувати доцільні заходи, щоб захистити наше молоде покоління від деморалізації, зберегти його повновартісним.

Сто років тому відомий російський педагог М. Піроґов у статті „Вопросы жизни" писав, що між навчанням у школах і практикою суспільного життя існує велике розходження. В школах навчають християнської моралі, гуманности, а в життєвій практиці панує розгнуздана боротьба за збагачення, за матеріяльні блага. В цій боротьбі топчуться основи моралі й гуманности, як речі зайві, непотрібні. Піроґов зазначає, що це явище пригнічує й деморалізує молодь.

Це було сто років тому в бувшій Росії. А коли звернемося до сучасности, то мусимо признати, що в наші дні це розходження стало ще разючішим і то у світовому маштабі. Причиною цього, треба думати, є, з одного боку, хиби у виховній системі, а з другого — нерівномірний розподіл матеріяльних земних благ: безмірне збагачення одних і великі злидні інших. Щоб зарадити цьому, виникає нове вчення — соціялізм, який убачає все зло не в занедбанні індивідуального виховання людей, а в кепських громадсько-політичних правопорядках. Здавалось, що, розподіливши більш справедливо матеріяльні блага, люди будуть ущасливлені, і на землі настане блаженний спокій. Отже думалось, що покращання настане через економіку й інший суспільний лад, а не педагоґіку. Але цього не сталося. В країні нашого поселення ми ніде не бачимо злиднів, навпаки: високий стандарт життя. Але чи щасливі ці люди? Ось газетна стаття („Америка" ч. 48 з 15 березня 1954 р.) повідомляє про особливу недугу серед американських багатіїв-мільйонерів — нудьгу. Перенасиченість матеріяльними благами зродила цю нову хворобу. Ці люди втратили смак до життя, ціль життя. Бо коли такою ціллю було багатство, то вони його мають аж занадто. А що ж далі? Для чого жити? Звідси нудьга, розчарування.

Один американський лікар придумав для таких нудьгуючих санаторію, в якій лікує їх щоденними сенсаціями: замахи, вломи, крадежі, зловлення злодія, поява духів, дикі звірі (звичайно, освоєні, але хворі про це не знають) в коридорах та ін. Це хворим подобається і місця в санаторії замовлені на півроку наперед. Сильно сумніваємося, щоб ця санаторія могла лікувати людей, які обмежують свій світогляд матеріяльними заінтересованнями, не визнаючи поза тим нічого. Наш великий педагог К. Ушинський з приводу цього писав: „Дайте людині всі земні блага і ви побачите, що вона не тільки не стане кращою, але не буде й щасливішою. Щонебудь одне з двох: або життя її буде для неї незносним тягарем, або ж швидко буде занепадати вона до стану тваринного. Це є моральна аксіома, що її ніяк не уникне людина. Зерно її істоти — безсмертний дух, і він вимагає іншої поживи і, коли не знаходить її, то або терпить муки голоду, або ж ще за життя покидає людину. Тільки релігія, з одного боку, яка серцем людини може збагнути мирові загадки, та наука з другого — можуть віднайти на землі поживу безсмертному духові людини". („Праця в її психічному й виховному значенні").

Подібні приклади можна навести з життя цілих народів. Ось занепад Риму. Що спричинило його? Той же Ушинський (там же) каже: „Дивна, незбагненна для нас байдужість до життя проглядає, наче якесь пекельне страховище, в незчисленних малюнках самогубства Тацита. Усе життя Риму останніх віків уявляється одною трапною оргією, в якій стільки ж нещастя і душевних невиліковних страждань, скільки розпусти, рабства, ненажитого особисто багатства й розкоші, що не приносять щастя".

Можна було б і більше навести подібних прикладів, але й цього досить, щоб ствердити, що порушення природньої гармонії в людині, занедбання її духових первнів і надмірне плекання первнів фізичних, матеріяльних рано чи пізно несе покарання природи, закінчується катастрофою. Безсмертний наш Гоголь пояснює це психологічно так: „Швидко все змінюється в людині. Не вспієш повернутися, як уже виріс всередині страшний хробак, що пожирає всі життєдайні соки. І не раз не тільки широка пристрасть, ба навіть дрібна, ница пристрасточка до чогобудь розросталась у того, котрий родився на кращі й великі чини, примушувала його забувати великі й святі обов'язки і в ницих брязкальцях бачити велике й святе. Незчисленні, як морські піски, людські пристрасті, і всі не схожі одна на одну, і всі вони, низькі й велично-прекрасні, всі на початку підкоряються людині, але потім стають страшними, безжалісними володарями її. Щасливий, хто вибрав з усіх найкращу пристрасть (духове вдосконалення) і росте й множиться вдесятеро щогодини й щохвилини безмірне його блаженство і чимраз глибше й розкішніше насолоджується він раєм своєї душі". („Мертві душі", т. І). Але, додамо від себе, горе тому, в кого запанують всемогутні зоологічні інстинкти!

Вище ми згадували про те, що першим завданням еміґрації є пізнати своє нове оточення. Воно складається з природніх і суспільних умовин. Тут, в ЗДА, наші люди скупчуються переважно у великих промислових центрах, як Ню Йорк, Нюарк, Филаделфія, Шікаґо, Клівленд тощо. Зрозуміло, що ці промислові осередки бідні на природні умовини. Особливо вражає нас, старших людей, що добре пам'ятаємо багатства нашої природи на батьківщині: наші ліси з чарівною музикою пташиного щебетання в них, золоті поля, садки, луги, ріки, благодатне сонце та ін. Мені здається, у всіх нас зроджується туга за рідними картинами природи. Там природа наша була цілющим джерелом для зраненої душі. Людина відживала, знаходила себе і відчувала зв'язок свій зі Всемогутнім Творцем Всесвіту. Але тут ми відірвані від рідного ґрунту і не маємо благодійного умиротворяючого впливу природи-матері. Думаю, що до деякої міри браком отого впливу природи можна пояснити особливо гостроту наших партійно-політичних і громадських суперечок.

Іван Кедрин

МИНУЛЕ Й СУЧАСНЕ УКРАЇНСЬКОЇ ПРЕСИ

(Доповідь на Зустрічі Мистців Америки й Канади в Торонті)

Історія української преси — це історія долі-недолі нашого народу. Вона спізнилась так, як спізнився український нарід у свому новітньому оформленні суверенної нації. Коли нарід загубив був свою провідну верству, що або змосковщилась, або спольщилась, то українська преса народилась і почала підростати подібно, як література: чужою мовою із перелицьовуванням туди української тематики. Як „Історія Руссов" була писана по-російськи, так і всі ті „Газетте Де Леопол" або „Лемберґер Цайтунґ" у Західній Україні, чи „Харьковскій Еженедельник", „Одесскій Вестник", „Губернские Ведомости" і т. д. у Сх. Україні появились були чужими мовами. „Енеїда" Котляревського, що ніби формально започатковує відродження української літератури, перелицьовує українську і мову і тематику крізь гумористичний зміст і простакувату форму вислову. Політичні умовини для розвитку преси були ще гірші, як для літератури. І відсталість політичної думки проявлялась на обличчі преси ще яскравіше, як на обличчі літератури, якої пробудник, поміщик І. Котляревський з козацького роду, формував за свої гроші полк в обороні Росії і проти Наполеона. Квола була політична думка й тільки з трудом і перепинами впускала коріння і розпускала гілля. „Весна народів" в австрійській монархії дозволила народитись „Зорі Галицькій" у Львові, але це ж вже було в 1848 році і то вона друкується церковно-слов'янською кирилицею та швидко потім затрачує своє народовецьке обличчя, стаючи органом москвофілів. І потім ще довгий-довгий час історія української преси в Галичині — це історія боротьби між поступово - народовецьким і назадницько - москвофільським напрямками, а історія тієї преси в російській займанщині — це висловлювання російською мовою своїх думок та ще й у штудерній, для цензури стравній формі. Читаємо у підручних книгах і навчаємо дітей, що велику ролю відіграла славна „Основа" в Петербурзі, де співробітником була вся тодішня українська письменницька й інтелектуальна еліта. Але промовчується, що заголовна сторінка „Основи" була російська, так само, як більшість змісту писана по-російськи. Це таке саме сором'язливе промовчування, як переочування, що існування панщини в Україні (всій Росії) аж до 1861 року — було вбивче для кристалізації суспільних верств і кристалізації політичної думки. Її основоположником уважаємо Шевченка, який в свою чергу черпав знання про минуле України з історичних літописів, історичних дум, згаданої „Історії Руссов". Але ж політичні думки, що їх Шевченко вирощував в горнилі свого поетичного надхнення, були надихані духом бунтарської романтики, нескристалізовані, були геніяльні, як для пробудника нації — поета, але ані не були політичною програмою для часописів, ані не могли проаналізовуватись і поглиблюватись пресою в умовах тодішньої російської цензури. І тому ще під сам кінець XIX сторіччя „Киевская Старына" була тільки осередком інтелектуалів, що займались історією, етнографією і літературою і користувались — знову таки — російською мовою у своїх студіях і писаннях. І щойно революція 1905 року уможливлює постання першої газети українською мовою в підросійській Україні — „Хлібороб" у Лубнях, закритий зараз же після 5-го свого числа. Потім настає світлий період київської „Ради", але це вже тільки 8 років до вибуху І світової війни.

В підавстрійській Україні було краще, але й тамошнє „Діло" появилось у 1880 р. тільки як реакція на москвофільське „Слово" і спочатку було писане з ѣ — „ять", — читане, як „і". А скільки енергії мусіла витрачати українська преса в Галичині на боротьбу поміж „ять" і „і", проти „йора" на кінці щелестівок і згодом за м'який знак у прикметниках, як „українській". Який мозолистий був шлях української преси, засіяний такими примітивними проблемами, що в той час виростали до висоти символів і принципів національного вірую!

Страшенно спізнилася українська преса і невідомо властиво, чи аналізуючи її історію з погляду заслуг для формування політичної думки звертати увагу на ті промовчування історикам української преси, щоб не потурати тенденції позолочування всіх рідних явищ, — чи підкреслювати тугість і впертість, з якою українська преса промощувала собі дорогу крізь усе терня й усе каміння, що його щедро розсіювали вороги. Здається, що — як у всіх аналітичних студіях — так і тут найкращою методою була б золота середина: дбайливо розмежовувати світла й тіні, не скриваючи ні одних ні других. І, здається, що й у відношенні до української преси можна пристосувати ту саму правду, що існує у відношенні до всіх величних і фізичних постатей і суспільних подій і явищ: коли хтось чи щось є дійсно величне, творче, позитивне, то йому не пошкодить отверте виявлювання без жадних позоліток також неґативних сторінок, хиб і недостач, — так само, як ніякій мізерії, чи вона втілена в особу якогось діяча, чи прикмета для якогось історичного явища, не поможе ніяка ґльорифікація, бо скорше чи пізніше мізерія таки вилізе на верх і забруднить всю позолітку.

У тому ідеалістичному підході, що має характеризувати український світогляд, українське світосприймання, — мусимо ставитись до рідної нації і його творчих поривів з найбільшим пієтизмом. Інакше ми не могли б самі брати участи в розбудові українських цінностей і не мали б права вірити у власну вартість, у вартість нації і в її майбутність. Це не заперечує права, а навіть обов'язку критицизму, бо без нього не було б здорового поступу. Коли ж ми поставили на вступі тезу, що історія української преси — це історія долі-недолі українського народу, то — очевидно — вона мусить виказувати також усі ті хиби, що їх мав і має український нарід, завинивши у величезній, якщо не вирішній мірі, сам, що досі, при свому поверх 40-мільйоновому стані, не здобув собі державної самостійности, — також і усі ті прикмети, які зазначились на могутньому здвизі української політичної думки й українських політичних та культурницьких надбань впродовж останнього сторіччя.

Тому не можна промовчувати, що довгий час, бо аж майже до перелому 19 і 20 сторіччя, українська преса не могла цілком визволитись з тенет галицької просвітянщини і наддніпрянської хуторянщини. Не можна промовчувати, що технічно вона завжди була і тепер є де-де позаду західньої преси. Не можна промовчати, що напр. ця технічна бідність не походила тільки з фінансової бідности але й із заскорузлости понять широкого громадянства, що таке преса і яка її вартість. Це торкається не тільки минулого, коли напр. пишучи вірну історію довгий час єдиного і завжди репрезентаційного українського щоденника в Галичині, треба би обов'язково згадати, як треба було там боротися за окремий телефон для Редакції, — але той мачошиний підхід до рідної преси характеризує і теперішнє громадянство. Адже читали ми ледве три тижні тому в редакційному коментарі репрезентаційного щоденника на американському континенті „Свобода", що на конвенції організації , яка видає той щоденник, найбільш заслужений і найповажніший, тільки тому не можна ухвалити підвишки передплати чи окремої дотації, бо делеґати бояться критики й неприхильного осуду збоку „низів", зорганізованих у місцевих відділах! І так воно діється в усіх 4 Союзах, що видають 4 газети в ЗДА, і так само діється в усій теперішній українській громаді по цей бік залізної завіси: який маленький відсоток передплачує рідну пресу і який ще менший відсоток здає собі справу, що без рідної преси не існує вінка модерна нація.

(Закінчення буде).

АМЕРИКАНСЬКА ДЕМОКРАТІЯ В ДІЇ

„Ми — нація багатьох народностей, багатьох рас, багатьох релігій, міцно пов'язаних між собою узами свободи та рівности".

Ґрінсборо, Північна Каролайна, завоювала собі місце в історії нашої країни, як перша з південних громад, що почала шукати способів та можливостей переведення в життя історичного рішення Найвищого Суду про неконституційність расової сеґреґації по народних школах. Відразу, за два дні після винесення постанови, шкільне управління в Ґрінсборо прийняло постанову з наказом суперінтендентові виробити плян, за яким неґритянські та білі діти в найблищому шкільному році могли б учитися вкупі, а не в окремих школах, як було дотепер. Голосування дало такі наслідки: 6 — 1. Один член шкільної комісії, що голосував проти нового порядку, пояснив, що він принципово не проти резолюції, але вважає цю акцію за передчасну.

Виносячи постанову про неконституційність расової сеґреґації, Найвищий Суд визнавав, що перехід від сеґреґаційної до несеґреґаційної системи освіти потребуватиме багато змін у сімнадцятьох південних стейтах, які вимагали сеґреґації, і кількох таких, що дозволяли її. Запровадження в життя нового порядку відкладено до осени, коли можна буде зібрати всі арґументи в зв'язку з льокальними проблемами та умовами.

Розпочавши негайне вивчення способів застосовання великих принципів, шкільне уравління Ґрінсборо розуміло, що воно правитиме за приклад, який багато інших громад буде наслідувати. І хоч подекуди на Півдні підіймаються голоси проти епохального рішення Найвищого Суду, є надія, що тисячі інших шкільних управлінь по всьому Південі розв'яжуть свої проблеми скасування расової сеґреґації в дусі того прикладу, що його показало маленьке місто Ґрінсборо, в Північній Каролайні.

★

Розпочались підготовчі роботи над організацією міжрелігійного центру в 200-акр. таборі Брандейського університету в Волтгеймі, Масачусетс. В таборі мають бути три окремих каплиці — католицька, жидівська і протестантська. Збудовані вони мають бути в різних стилях, відповідно до доктринальних різниць поміж цими трьома найпоширенішими релігіями. Крім того, біля них буде велика площа для спільних для всіх віровизнань свят і функцій.

За жидівську каплицю бере на себе відповідальність фундація Гіллеля, за католицьку — Клюб Нюмана, а за протестантську — Студентська Християнська Асоціяція.

Брандейський університет являє собою високий учбовий заклад для людей різних віровизнань, заснований шість років тому на кошти американців жидівської релігії. На першому курсі навчається 107 молодих хлопців і дівчат. В минулому академічному році 867 студентів було записано до університетських коледжів і 40 — до його підготовчих шкіл.

Найвищий Сук З'єдинених Держав виніс недавно дуже важливе рішення відносно громадянських прав американських мехіканців. Цим рішенням скасовано вирок Пітові Ґермантесові за вбивство на тій підставі, що повіт Джексон, де відбувався суд, порушив Конституцію, оголосивши Ґернандеса, мехіканця з походження, з м. Една, Тексас, поза законом. Протизаконна практика судової системи, говориться в постанові Суду, відмовила Ґернандесові в його правах за Чотирнадцятою Поправкою до Конституції, яка забороняє стейтам відмовляти комусь рівних прав. Повітові Джексон запропоновано виробити нову систему судівництва, яка б не виключала американських мехіканців, і призначити новий суд над Ґернандесом.

Постанова Суду в цьому випадкові засуджує і визнає незаконною таку форму дискримінації в тих повітах, де визнаються права американських мехіканців на рівну охорону перед законом. Вона також заперечує думку, що Чотирнадцята Поправка стосується тільки до неґрів та білих. „Рівні права" означають також рівну охорону для всіх абсолютно, без жадних винятків.

Загальна Рада

НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ІНСТИТУТУ ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ І КУЛЬТУРИ СССР

Мюнхен (микос). — Слідом за науковою конференцією цього інституту, що відбулася на початку квітня ц. р., Европейське представництво Інституту вивчення історії і культури СССР під протекторатом Американського Комітету для визволення від большевизму заповіло участь понад ста провідних науковців, що перебувають у вільному світі, які доповідатимуть про свої дослідження з політичної, історичної, економічної і філософської ділянок підсовєтської дійсностти. Очікується прибуття українських вчених з Америки, Канади, Франції, Італії, Англії, Туреччини та інших країн. Праця Наукової Конференції розрахована на три дні — 5, 6 і 7 липня ц. р. Крім основних доповідей, передбачено також співдоповідь і дискусії над порушеними проблемами. Між головними темами знаходимо такі: „Національна політика Кремлю в Совєтському Союзі", „Національна політика совєтського керівництва в Україні, Білорусі, на Кавказі, в Туреччині і Російській Федерації", „Ревізія ідеологічних і теоретичних основ після смерті Сталіна", „Нова тактика Кремлю в зовнішній і внутрішній політиці", „Сільське господарство і колгоспна система в СССР", „Здійснення завдань піднесення добробуту в Совєтському Союзі", „Поступ у ділянці совєтської економіки" тощо. Серед науковців неросійських народів найсильніше і найчисленніше представлена група українських учених.

СИЛА ДРІБНИХ ПІДПРИЄМСТВ В АМЕРИЦІ

Недавно опублікована урядова статистика показує, що в ЗДА тепер існує не менше, як 4 мільйони дрібнихгізплем як 4,000,000 дрібних підприємств або біля 96% загального числа всіх підприємств. Приблизно половина з них — крамниці або гуртові розподільні; біля 730,000 різного роду обслугові підприємства; 410,000 будівельних підприємств і 310,000 маленьких фабрик.

Особливо вражає, як на країну, де домінують величезні корпорації та універсальні крамниці, великий зріст дрібних підприємств у відношенні до зросту населення протягом останніх ста років. Тоді, як населення від 1854 року зросло в шість разів, число дрібних підприємств збільшилось у 13 разів.

Дрібний підприємець у своїй боротьбі за закріплення своїх позицій мав допомогу з двох боків. Уряд З'єдинених Держав через свою Адміністрацію Дрібних Підприємств протягом останніх кількох років допомагав кредитами та контрактами. Дрібний підприємець знаходив також підтримку й допомогу від інших дрібних підприємств. Торговельні асоціяції та кооперативи дали йому змогу дуже часто знизити вартість сировини та різних предметів, що допомогло йому розвинути ширше підприємство.

Всі ми в нашому щоденному житті контактуємось з різними дрібними підприємствами та з людьми, що провадять їх — пекар, гросерник, аптекар, муляр. Всі ці люди творять життя комерційне в кожній громаді. Успішний розвиток дрібних підприємств править за незаперечний доказ, що ініціятива та енергія можуть досягнути багато при нашій системі вільного розвитку підприємства. Спільні зусилля великих і дрібних підприємств ведуть до одної спільної мети — задоволення споживача.

Вендель Барнес, голова Адміністрації Дрібних Підприємств уряду З'єдинених Держав, називає дрібного підприємця „другом свободи — всіх видів свободи — економічної та політичної".

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Филаделфія, Па.

І в літньому сезоні немає перерви у праці української громади.

У неділю 18 липня ц. р. на площі Еддинґтон відбувся День УККА, на якім зібралося понад пів тисячі осіб, головно молоді, бо ж й її організації (Осередки СУМА Филаделфія, Честер), Відділ ОДУМ та Опортове Т-во „Тризуб") виступали в програмі дня. Одиноку промову про завдання УККА виголосив ред. Василь Мудрий, по якій молодь під звуки оркестри з Честер під урудою О. Головацького бавилася до пізньої ночі. Багато праці у переведенні Дня УККА вложили наймолодші члени ОбВУА Павло Стойко та старші Іван Одежинський і Микола Кривопуск. Окреме признання належиться й паням, відомій громадській діячці Анні Сивуляк та Марії Потучко і Катерині Тимчук, які жертвенно працювали в буфеті.

Иде підготовка до Дня У. Н. Союзу, що має відбутися у неділю 22 серпня ц. р. Теж й Відділ Громадського Комітету для Відзначення 40-ліття виступу Українсвьких Січових Стрільців підготовляє на 4 вересня ц. р. Концерт стрілецьких пісень, яким започаткується святкування цього 40-ліття в ЗДА. В конвцерті виступить перший раз по реорганізації Хор „Кобзар" під мистецьким проводом відомого композитора д-ра Антона Рудницького.

Відповідні комісії ОбВУА енерґійно готуються до 3.3, Із'їзду Делеґатів та Загального З'їзду б. українських вояків, в яких візьмуть участь кілька соток делеґатів й гостей, а в тім й всі генерали Української Армії, що проживають в ЗДА. Під час З'їзду у суботу 18 вересня ц. р. ввечорі відбудеться у готелі Белвю Стратфорт бенкет з мистецькою програмою. На бенкеті будуть визначні омерикайські гості. В програмі м. ін. передбачується вручення нагород ОбВУА двом найкращим абсольвентам-українцям Військової Академії. У церемонійному переведенні повищого візьме участь відділ військових кадетів. По бенкеті в цім самім готелі в залі „Гопод Рож" відбудеться великий баль при звуках відомої оркестри п. Василя Босого з Ню Йорку.

ОК.

● **30 комуністичних студентів** у берлінському університеті кричали „цвіщенруфи" під час промови канцлера Аденауера до 2,000 студентів, в якій він закликав підтримати його зусилля зробити слово „Европа" наріжним каменем у німецькому думанні. Студенти так обурилися на своїх комуністичних колеґ, що побили їх і викинули з залі.

Український Народний Союз, який нараховує тепер уже понад 70 тисяч членів, є такою передовою народною установою американських і канадійських українців, в списку членства якої не повинно забракнути теж і Вашого імени. Бо належати до УНСоюзу, значить належати до цього свідомого та ідейного загалу, який творить і веде наше громадське життя

Михайло Островерха

МІЖ СТРИПОЮ І СЕРЕТОМ

Дужою силою степ, мов здоровецький юнак, до сонця витягався. Пахли трави і квіти. Кров наливалася сонцем і гарячою та черствою гіркістю материнки. Коники стрекотіли і спеку колихали. А степ пружився до неба, во-но ж радісно щеміло. Царювало сонце! На його промінях — то підносились, то опускались, то непорушно, крильцятами тріпочучи, висіли жайворонки. І співали! Так співали, і такої співали, що тільки раз у житті такий спів можна почути!..

1916 рік.

Червень-серпень.

Село Бенева — поле Весела.

Мелодійним ритмом по степу вилися окопи.

Там стояли Українські Січові Стрільці.

Від сходу сонця до останнього його гамору на небі, гомоніли в окопах стрільці. Хто шив, хто прав, хто кріса чистив; той листа писав, інший читав, а ще інший, по нічній стійці на заставі, у траві хропів. А реґіт, жарти й дотепи з леготом по степу неслись.

Лише стійки в окопах і на заставі нишпорили очима по степу; коротко зупинялись на пасіках, на Заздрості, на Людвиківці, на степах Панталихи.

Трохи не з-правила — вполудне була гарматна перестрілка. Телефоніст Володко Заклинський лютився, що москаль не дає у спокою обід з'їсти. Сотник Роман Сушко спокійно стояв і через визірну далековидом по степу шниряв. Хорунжий Софія Галечко, синіми очима усміхаючись, наказувала: „Товариші! Готовими бути до сховищ!" Чотар Петро Франко вижидав, щоб тріснула шрапнеля, і збирав алюміній з неї. Над усім панувало широке і щире „ги-ги-ги!" Панька Чортоломного, який у сховищі в перископі поринав і сміхом звіщував: „Та хіба москаль у саме полудне в наступ піде? Ги-ги-ги!"

По годині перестрілки, якщо в окіп сотні потрапила граната, вістун дня наказував зібрати землю, сміття, направити і позамітати пошкоджену „траверзу", бо й сірника не сміло бути в окопі на долівці. І знову — в небесах жайворонки, на землі жучки й мушня та стрільці гомоніли повнотою снаги. І життя далі йшло своїм мирним ритмом.

На високій, обчімханій вербі клекотав бузько.

По полудні приходив сотник Богдан Гнатевич. За ним несли повні начки ручних гранат „останньої марки" й він, там у балці, біля цвинтаря с. Беневи, над струмочком, що плив із пасік, учив нас справности кидати цими гранатами. В інші дні учив нас, як то найсправніще орудувати вогнеметами, які ми мали — один на чоту — в шанцях у постійній бойовій готовості.

Неділя і свято — настрої були достойніші, ніж будні. Кожен прибирався у кращу та чистішу одежу. Інколи польовий духовник, курат, о. Іжак приходив до нас і в окопах, у одній із „траверз", відправляв нам Службу Божу. Наш спів лунав по степу, і соняшним теплом тремтів. День проходив святочно, чисто; душа і серце в соняшну одежу прибирались.

У селі Соколові, он там, на пагірку, на шибках сільських хат метушливо і палко розбризкувалось сонце і — заходило.

Сутінки степ огортали. Пахучою і теплою вологістю трави й квіти напувались. Стрілець Срібнак, той із розсміяними очима та з русявими кучерями, починав пісню. Довкола нього збиралась стрілецька громада — і співали ми: веселої, то боляче тужливої співали. А туга на проміннях зірок, мов на цитрі, глибоким і ніжним дотором тужила. І пісня плила до Заздрости, до Людвиківки, до Настасова, поза Серет сягала.

Коли сутінь розпливалась у теплій темені доброї, господарської, подільської ночі, тоді нищком, безгомінно, гусаком, то розстрільною ішла стежа хорунжого Михайла Мінчака до пасік. Інколи йшла ця стежа сповита мирною благістю ночі, приходила в пасіки й тут сполучалася з поезією цієї нашої ночі — та й заграви дня ждала в тиші. Але, частіше — в пасіках строкотіли кулемети, вибухали ручні гранати; зустрічались стежі, наша з московською. Чистий, на росах ночі аж дзвінкий гомін стрілів гнав на лапках зайців у переполосі.

Пізно вночі все втихало.

Лише в пасіках капали роси і злегенька доторкались крис тиші, що світанком дзвонила.

Перепел у борозні переклинався.

Заяць ізобережна лапками стукав.

Цвіркуни сотали золоті парчі з зір.

Час до часу злітала в простори світляна ракета вартового на заставі: це Кермощук і Додюк за своїм Жаб'єм тужили.

А світанок симфонією сповняв небо і землю.

І дівчина, личко в росах купаючи, струнко в стрілецькім серці щеміла і ждала ранку з сонцем!..

30 жовтня 1948.

КОРОЛІВСЬКА ПРЕМІЯ ДЛЯ ТРІЙНЯТ

У 1849 р. королева Вікторія вирішила виплачувати зі своєї приватної каси 3 англ. фунти кожній матері, якій народяться трійнята. Таке допомогове обдаровування відносилося до мешканців Британських Островів під умовою, що ствердженo б „невідрадний матеріяльний стан", в якому знаходилися б трійнята. Цей звичай перейняли пізніші британські володарі, хоча вже не ставили згаданої вимоги. Зате строго притримувалися вони іншої вимоги королеви Вікторії, а саме: мати трійнят мусить бути законно одружена, щоб набути право до такого королівського дару.

Згодом цей звичай поширено і на Канаду, коли то у 1871 році таку премію виплачено з королівської приватної каси Джанові Скейлс з Торонта, жінка якого привела на світ трійнят. Одна канадійська родина одержала такий же королівський дар без вношення формальної аплікації: король Юрій V переслав 6 англ. фунтів родині Діон з Келендер, якій народилися славні п'ятерпята. Одначе маємо теж приклад формальної аплікації в тій справі: одна жінка з Ню Брунсвік вислала до Оттави листа, щоб його передано до британського володаря. В листі сказано: „Я якраз привела на світ трійнята. Як мені відомо, для трійнят передбачається премія".

„Канадійська Сцена"

КОЛИ І СКІЛЬКИ ДАВАТИ „НА ПИВО"

„Давати на пиво", або як подекуди кажуть, „давати на чай", це прийнятий звичай, що його рідко хто з нас любить, але він втримується майже в усіх країнах світу. Канада не є вийнятком. Щоправда, кажуть, що давання на чай „корупціонує того, хто дає, і деґрадує того, хто приймає". Крім того цей звичай причиняється до втримування низьких платень у певних зайняттях. Дослідники публічної опінії виказують, що 75% мешканців цього континенту є проти „давання на чай". Одначе біда в тому, що ... всі дають. Тому не від речі буде приглянутися тому не надто приємному звичаєві і скласти собі табелю „давання на чай", як це прийнято в цій країні. В той спосіб улегшимо собі цю справу.

Отже: в ресторані залишаєте „на чай" („тип") суму, що рівняється 10-15% ціни спожитої їжі; залізничному портерові в „пульмані" за час однонічної подорожі — 50 ц.; залізничному носильникові на станції принаймні 25 ц.; чистильникові взуття 10 ц.; коридорному посильному (в готелі) 35 ц.; за переховання капелюха 10-25 ц. і щоферові таксівки (мінімум) 15 ц.

Деякі люди дають „на чай" фризієрам — 15-20 або й більше центів. Одначе це не є загально прийнятий звичай, бо фризієри мають добрі заробітні платні, охоронювані їх професійною організацією. Деякі люди не дають нікому на чай, або дуже рідко. Джан Д. Рокефелер, один з найбагатших людей у світі, не дав ніколи нікому „на чай" більше як 10 ц.

„Канадійська Сцена"

СОНЯШНА ЖАРА МОЖЕ БУТИ НЕБЕЗПЕЧНА

Як приклад траґічної необміркованости може послужити випадок в родині Петра Гофмана. Його жінка приїхала до Канади з Німеччини, привізши зі собою свою 4-місячну дитину, і після одного тижня побуту тут втратила її назавжди саме через свою нерозважність. Гофмани живуть у Торонті і тому коли знайомі запросили їх на прогулянку автом до Нагара Фалс, вони радо погодилися і забрали зі собою свою чотиримісячну Уну.

В Наґара Фалс вони залишили немовлятко в авті, що його запаркували в тіні дерева. Одначе, коли вони вернулися після одногодинної чи більше прогулянки по місті, сонце світило вже прямо на авто. Поліція ствердила, що температура в авті сягала тоді яких 150 ступнів Фар. Обличчя немовлятка було червоне як грань. У шпиталі виявилося, що дитина має температуру 108 ступнів Ф. Кілька годин після того вона померла.

Правда, Гофманам не виведено ніякого судового процесу за їхню нерозважність, але поліція звернулася до часописів, щоб цей випадок опублікувати як перестерогу для батьків дітей і власників собак. Бо якщо літом залишити авто навіть у глибокій тіні, то все таки його нутро нагрівається до невиносимої температури, хіба що вікна будуть дещо відчинені. До речі, кожного ранку Товариство Охорони Звірят позиває до суду особи, які залишають собак замкнених у нагріваних сонцем автомобілях.

„Канадійська Сцена"

СПАДЩИНА У ФОРМІ МУЗИКИ

Місто Монтреал втішається у літні вечері гарною музикою. Завдячує воно це одному, багатому адвокатові, що колись любив слухати музику на вільному повітрі. Він називався Чарлз Кемпбел. Коли він помер, як самітна неодружена людина, то в своєму тестаменті з а л и ш и в чверть мільйона долярів на те, щоб „заохочувати оркестри до музичних концертів літніми вечорами на площах, близьких до густо заселених дистриктів Монтреалу". Отже від 1923 р. монтреальці мають вечірні літні концерти в своїх центральних парках.

Кампбел народився в Кінґстоні, Онт. Свою освіту завершив закордоном; адвокатську практику розпочав у Монтреалі. В свойму тестаменті він залишив, крім того 230,000 на будову забавових майданів для дітей у густо заселених районах Монтреалу. Більшість свого великого майна залишив він для Монтреалу, але про місцевість свого походження Кемпбел теж не забув: 280,000 дол. призначив для Кінґстонського Загального Шпиталю.

„Канадійська Сцена".

Айзенгавер схвалює скасування сеґреґації в школах

Даллас, Тексас. — Президент Айзенгавер вислав письмовий привіт 45-ій Річній Конвенції Крайового Товариства для поступу кольорових людей, в якому заявив, що скасування окремих шкіл для кольорових дітей — це милевий крок на шляху соціяльного поступу в ЗДА. 700 делеґатів — учасників цієї конвенції, що прибули з 36-ох стейтів, гаряче оплескували заяву президента. Виконний секретар товариства, Волтер Вайт, заявив журналістам, що рішення Найвищого Суду про скасування сеґреґації в публічних школах піднесло популярність Айзенгавера між неграми. У своєму привіті президент писав: „Соціяльна і політична зрілість нашого народу виявилася в тому, як нарід прийняв рішення Найвищого Суду, яке має велику вартість для нашої держави і для справи миру в вільному світі". Айзенгавер закликає до соціяльного поступу, щоб увесь світ міг бачити, що „американський нарід дійсно відданий волі і справедливості для всіх". Крім Айзенгавера, привіти надіслали ще: індійський президент Неру, пані Елінор Рузвелт і Волтер Рутер — голова Конґресу Індустріяльних Організацій.

Протестанти проти безбожництва комуністів

Шікаґо, Ілл. — Комісія Світової Ради Церков виготовила резолюції, в яких гостро критикує безбожництво комуністів, що заперечують існування Бога, а роблять собі божество з комуністичної партії. Ці резолюції, зібрані в брошурі „Христос — надія світу", мають бути предметом нарад на найближчих зборах представників Світової Ради Церков в Іванстоні в стейті Іллиной. Крім гострої критики комуністів за атеїзм, з резолюціях висловлюється також невдоволення демократизмом, бо він „допускає нерівність, дискримінацію, несправедливість, користування брутальною силою, експлуатацію та аґресію". „Ілюзії демократичного гуманізму це є помішання ідеалів і фактів", бо наукові гуманісти „сконцентровують всі свої надії на людину, і мусять відкидати християнську віру, як свого ворога". Вони вчать, що всі людські проблеми можна розв'язати при допомозі „науки, технології і виховання". В резолюціях підкреслюється, що демократизм виріс на християнізмі, але клясичний гуманізм, ренесанс і романтизм заперечували або зневажливо відносилися до існування Боґа і не хотіли визнати, що людські осяги тільки тимчасові. Тому людина не може бути „ковалем своєї долі". В протикомуністичному пункті резолюцій говориться також і про те, що комунізм дає у зворушливих словах фальшиву надію тим, що стоять найнижче, але він мусить упасти, бо заперечує існування Бога.

Посмертні Згадки

ЙОСИФ ЧЕХ, член Т-ва Любов, відд. 177 У. Н. Союзу в Провіденс, Р. Ай., помер 19. липня 1954 р. в 71 р. життя. Покійний походив з м. Заґуже старе, пов. Санок, Галичина. До Союзу вступив 1927 р. Полишив в смутку дружину Гелен і 5 дітей: Stanley, Henry, Mitchell, Mary і Genevieve. Похорон відбувся 23. липня при участи Родини і членів Відділу. — В. Н. П.!

І. Лаба, секр.

ЮЛІЯ М. СІЧ, довголітня членкиня відділу 303 У. Н. Союзу в Деррі, Па., померла 19. липня 1954, в 59 році життя. Покійна народилася в Мамот, Пенсилвенія, З'єд. Держави. Оставила у смутку чоловіка Михайла, двох синів і чотири доні. —В. Й П.!

Г. Лехман, секр.

РОЗШУКИ

ВІТАЛІЙ ГОЛЬОНКО
подасть адресу для
I. LEWKOWYCZ
29 West St., Newark 3, N. J.

САВЧИНСЬКИЙ Леонід, інженер, піяніст, пошукує п.п.: Візн. ПУНДУ Василя, проф. МАКСИМОВИЧА Бориса, Агр. ЗАГОРОДНОГО Георгія, ЗАБЛОЦЬКОГО Івана, ГЕСС Татяну і Олександра, родичів і знайомих а також з Одещини, Ямпільщини і Черкащини. Писати на адресу:
LEONID SAWCZYNSKYJ
37 High St., Amsterdam, N. Y.

ЗМІНА АДРЕСИ!
Ще раз пригадуємо нашим передплатникам, що змінюють місце свого побуту, щоб одночасно з повідомленням про зміну а д р е с и обов'язково присилали п о ш товими марками 10 ЦЕНТІВ за виготовлення нової адресної клішні, а члени УНС ще й число свого Відділу.
Адміністрація „Свободи".

ТАРЗАН, ч. 3314. Розділили сили

— Де ви були?, — питався Ерот. — Я залишився ззаду, — відповів Тарзан. — А де ваша жертва? Я гадаю, що ви вже її маєте.

— Це якесь диво, — завважив Ерот. — Він скочив на дерева саме тут і зник. Але ми знайдемо його. Він не втече.

Вони вирішили роз'єднатися: Гемнон і Ерот шукали в одному напрямку, а одночасно

Тарзан і Піндес шукали в іншому. З кожною партією ішов лев і його водії.